

Phân tích bức tranh thiên nhiên tứ bình trong bài Việt Bắc

Sưu tầm và tuyển chọn những bài văn mẫu hay Phân tích về bức tranh thiên nhiên tứ bình trong bài thơ Việt Bắc của Tố Hữu - Văn mẫu lớp 12.

Đề bài: Phân tích bức tranh thiên nhiên tứ bình trong bài Việt Bắc.

Mẫu bài tham khảo của học sinh lớp 12

Nhắc đến Việt Bắc là nhắc đến cội nguồn của cách mạng nhắc đến mảnh đất trung du nghèo khó mà nặng nghĩa nặng tình – nơi đã in sâu bao kỉ niệm của một thời kì cách mạng gian khổ nhưng hào hùng sôi nổi khiến khi chia xa lòng ta sao khỏi xuyến xao bồi hồi. Và cứ thế sợi nhớ sợi thương cứ thế mà đan cài xoắn xuýt như tiếng gọi "Ta – mình" của đôi lứa yêu nhau. Đúng như lời thơ Chế Lan Viên từng viết "*Khi ta ở đất chỉ là nơi ở/ Khi ta đi đất bỗng hóa tâm hồn*". Vâng! Việt Bắc đã hóa tâm hồn dào dạt nghĩa yêu thương trong thơ Tố Hữu với những lời thơ như tiếng nhạc ngân nga với cảnh với người ấm áp những kỉ niệm ân tình có bao giờ quên được.

"Ta về mình có nhớ ta

Ta về ta nhớ những hoa cùng người

Rừng xanh hoa chuối đỏ tươi

Đèo cao nắng ánh dao gài thắt lưng

Ngày xuân mơ nở trắng rừng

Nhớ người đan nón chuốt từng sợi giang

Ve kêu rừng phách đổ vàng

Nhớ cô em gái hái măng một mình

Rừng thu trăng rọi hòa bình

Nhớ ai tiếng hát ân tình thủy chung"

Tố Hữu là nhà thơ trữ tình chính trị thơ ông diễn tả những tình cảm cách mạng thật nhẹ nhàng mà cũng thật đậm sâu. Việt Bắc là đỉnh cao của thơ Tố Hữu nói riêng của thơ ca kháng chiến chống Pháp nói chung. Bài thơ được viết vào tháng 10/1954 khi Trung ương Đảng và Chính phủ Bác Hồ và cán bộ kháng chiến từ giã "Thủ đô gió ngàn" về với "Thủ đô Hoa vàng nắng Ba Đình". Cả bài thơ là một niềm hoài niệm nhớ thương tuôn chảy về những năm tháng ở chiến khu Việt Bắc rất gian khổ nhưng vui tươi hào hùng. Nhưng có lẽ để lại ấn tượng sâu đậm nhất trong bài ca Việt Bắc có lẽ là đoạn thơ về bức tranh tứ bình với bốn mùa xuân – hạ – thu – đông.

Phân tích bức tranh thiên nhiên tứ bình trong bài Việt Bắc

Mở đầu đoạn thơ là hai câu thơ giới thiệu nội dung bao quát cảm xúc chung của đoạn thơ:

"Ta về mình có nhớ ta

Ta về ta nhớ những hoa cùng người"

Câu thơ đầu tiên sử dụng câu hỏi tu từ "mình có nhớ ta" câu thơ thứ hai là tự trả lời điệp từ "ta" lặp lại bốn lần cùng với âm "a" là âm mở khiến câu thơ mang âm hưởng ngân xa tha thiết nồng nàn. Với Tố Hữu người cán bộ ra đi không chỉ nhớ đến những ngày tháng gian khổ "bát cơm sẻ nửa chăn sui đắp cùng" mà còn nhớ đến vẻ đẹp đáng yêu của Hoa cùng Người. Ở đây hoa tượng trưng cho vẻ đẹp thiên nhiên Việt Bắc. Còn con người là con người Việt Bắc với tấm áo chàm nghèo khổ nhưng đậm đà lòng son. Hoa và Người quấn quýt với nhau trong vẻ đẹp hài hòa đậm thắm để tạo nên cái nét riêng biệt độc đáo của vùng đất này. Chính điều ấy đã tạo nên cái cấu trúc đặc sắc cho đoạn thơ. Trong bốn cặp lục bát còn lại câu sáu dành cho nhớ hoa nhớ cảnh câu tám dành cho nhớ người. Cảnh và Người trong mỗi câu lại có những sắc thái đặc điểm riêng thật hấp dẫn.

Nhắc đến mùa đông ta thường nhớ đến cái lạnh thấu xương da, cái ẩm đăm của những ngày mưa phùn gió bắc, cái buồn bã của khí trời u uất. Nhưng đến với Việt Bắc trong thơ Tố Hữu thì thật lạ. Mùa đông bỗng ấm áp lạ thường:

Rừng xanh hoa chuối đỏ tươi

Đèo cao nắng ánh dao gài thắt lưng

Điểm xuyết trên cái nền màu xanh bát ngát bao la của cánh rừng là màu hoa chuối đỏ tươi đang nở rộ lung linh dưới ánh nắng mặt trời. Từ xa trông tới bông hoa như những bó đuốc thấp sáng rực tạo nên một bức tranh với đường nét màu sắc vừa đối lập vừa hài hòa vừa cổ điển vừa hiện đại. Cái màu "đỏ tươi" – gam màu nóng của bông chuối nổi lên giữa màu xanh bát ngát của núi rừng làm cho thiên nhiên Việt Bắc trở nên tươi sáng ấm áp và như tiềm ẩn một sức sống xua đi cái hoang sơ lạnh giá hiu hắt vốn có của núi rừng. Câu thơ làm ta liên tưởng đến màu đỏ của hoa lựu trong thơ Nguyễn Trãi:

Thạch lựu hiên còn phun thức đỏ

Hồng liên trì đã tiễn mùi hương

Từ liên tưởng ấy ta thấy mùa đông trong thơ Tố Hữu cũng lan tỏa hơi ấm của mùa hè chứ không lạnh lẽo hoang sơ bởi màu đỏ của hoa chuối cũng như đang phun trào từ giữa màu xanh của núi rừng.

Cùng hiện lên với cái lung linh của hoa chuối ấy là con người của vùng chiến khu lên núi làm nương phát rẫy sản xuất ra nhiều lúa khoai cung cấp cho kháng chiến "*Đèo cao nắng ánh dao gài thắt lưng*". Trước thiên nhiên bao la con người dường như càng trở nên kỳ vĩ

Phân tích bức tranh thiên nhiên tứ bình trong bài Việt Bắc

hùng tráng hơn. Ở đây nhà thơ không khắc họa gương mặt mà chớp lấy một nét thần tình rực sáng nhất. Đó là ánh mặt trời chớp lóe trên lưỡi dao rừng ở ngang lưng. Ở đây câu thơ vừa mang ngôn ngữ thơ nhưng lại vừa mang ngôn ngữ của nghệ thuật nhiếp ảnh. Con người như một tụ điểm của ánh sáng. Con người ấy cũng đã xuất hiện ở một vị trí một tư thế đẹp nhất – "đèo cao". Con người đang chiếm lĩnh đỉnh cao chiếm lĩnh núi rừng tự do "Núi rừng đây là của chúng ta/ Trời xanh đây là của chúng ta". Đây là cái tư thế làm chủ đầy kiêu hãnh và vững chãi: Giữa núi và nắng giữa trời cao bao la và rừng xanh mênh mang. Con người ấy đã trở thành linh hồn của bức tranh mùa đông Việt Bắc.

Đông qua xuân lại tới. Nhắc đến mùa xuân ta liên tưởng ngay đến sức sống mới của cỏ cây hoa lá của trăm loài đang cựa mình thức dậy sau mùa đông dài. Mùa xuân Việt Bắc cũng vậy:

Ngày xuân mơ nở trắng rừng

Nhớ người đan nón chuốt từng sợi giang

Bao trùm lên cảnh vật mùa xuân là màu trắng dịu dàng trong trẻo tinh khiết của hoa mơ nở khắp rừng: "Ngày xuân mơ nở trắng rừng". Cụm từ "trắng rừng" được viết theo phép đảo ngữ và từ "trắng" được dùng như động từ có tác dụng nhấn mạnh vào màu sắc màu trắng dường như lấn át tất cả mọi màu xanh của lá và làm bừng sáng cả khu rừng bởi sắc trắng mơ màng bâng khuâng dịu mát của hoa mơ. Động từ "nở" làm sức sống mùa xuân lan tỏa và tràn trề nhựa sống. Đây không phải là lần đầu tiên Tố Hữu viết về màu trắng ấy năm 1941 Việt Bắc cũng đón bác Hồ trong màu sắc hoa mơ:

Ôi sáng xuân nay xuân bốn một

Trắng rừng biên giới nở hoa mơ

Bác về im lặng con chim hót

Thánh thót bờ lau vui ngẩn ngơ

Mùa xuân càng trở nên tươi tắn hơn nữa bởi sự xuất hiện của hình ảnh con người với hoạt động "chuốt từng sợi giang". Con người đẹp tự nhiên trong những công việc hằng ngày. Từ "chuốt" và hình ảnh thơ đã nói lên được bàn tay của con người lao động: cần mẫn tỉ mỉ khéo léo tài hoa nhanh nhẹn chăm chút đó cũng chính là phẩm chất tận tảo của con người Việt Bắc.

Mùa hè đến trong âm thanh rộn rã của tiếng ve bức tranh Việt Bắc lại sống động hơn bao giờ hết:

Ve kêu rừng phách đổ vàng

Phân tích bức tranh thiên nhiên tứ bình trong bài Việt Bắc

Nhớ cô em gái hái măng một mình

Thời điểm ve kêu cũng là thời điểm rừng phách đổ vàng. Động từ "đổ" là động từ mạnh diễn tả sự vàng lên đồng loạt của hoa phách đầu hè. Màu của cây phách đổ vàng cả suối ngàn dường như làm cho ánh nắng của mùa hè và cả tiếng ve kêu râm ran kia nữa cũng trở nên óng vàng ra. Đây là một bức tranh sơn mài được vẽ lên bằng hoài niệm nên lung linh ánh sáng màu sắc và rộn rã âm thanh. Tố Hữu không chỉ có biệt tài trong việc miêu tả vẻ đẹp riêng của từng mùa mà còn có tài trong việc miêu tả sự vận động đổi thay của thời gian và cảnh vật. Chỉ trong một câu thơ trên mà ta thấy được cả thời gian luân chuyển sống động: tiếng ve kêu báo hiệu mùa hè đến và cây phách ngả sang màu vàng rực rỡ. Đây chính là một biểu hiện đặc sắc của tính dân tộc.

Hiện lên trong cái thiên nhiên óng vàng và rộn rã ấy là hình ảnh cô gái áo chàm cần mẫn đi hái búp măng rừng cung cấp cho bộ đội kháng chiến: "*Nhớ cô em gái hái măng một mình*". Hái măng một mình mà không gọi lên ấn tượng về sự cô đơn hiu hắt như bóng dáng của người sơn nữ trong thơ xưa; trái lại rất trữ tình thơ mộng gần gũi thân thương tha thiết. Hình ảnh thơ cũng gợi lên được vẻ đẹp chịu khó chịu thương của cô gái. Đằng sau đó ẩn chứa biết bao niềm cảm thông trân trọng của tác giả.

Thu sang khung cảnh núi rừng chiến khu như được tắm trong ánh trăng xanh huyền ảo lung linh dịu mát:

"Rừng thu trăng rọi hòa bình

Nhớ ai tiếng hát ân tình thủy chung"

Không gian bao la tràn ngập ánh trăng đó là ánh trăng của tự do của hòa bình rọi sáng niềm vui lên từng núi rừng từng bản làng Việt Bắc. Ta cũng từng biết đến mùa thu đầy ánh trăng trong thơ của Bác khi còn ở chiến khu:

Trăng vào cửa sổ đòi thơ

Việc quân đang bận xin chờ hôm sau

Chuông lầu chợt tỉnh giấc thu

Ấy tin thắng trận liên khu báo về

Ở đây không có tiếng chuông báo thắng trận nhưng lại vang lên tiếng hát. Đó là tiếng hát trong trẻo của đồng bào dân tộc là tiếng hát nhắc nhở thủy chung ân tình. Đây cũng chính là tiếng hát của Việt Bắc của núi rừng của tình cảm mười lăm năm gắn bó thiết tha mặn nồng.

Phân tích bức tranh thiên nhiên tứ bình trong bài Việt Bắc

Vâng! Bức tranh mùa thu Việt Bắc đã làm hoàn chỉnh bức tranh tuyệt mỹ của núi rừng và khép lại đoạn thơ bằng tiếng hát "ân tình thủy chung" gọi cho người về và cả người đọc những rung động sâu xa của tình yêu quê hương đất nước.

Với những nét chấm phá đơn sơ giản dị vừa cổ điển vừa hiện đại đoạn thơ trên của Tố Hữu đã làm nổi bật được bức tranh cảnh và người qua bốn mùa của chiến khu Việt Bắc. Cảnh và người hòa hợp với nhau tô điểm cho nhau làm cho bức tranh trở nên gần gũi thân quen sống động và có hồn hơn. Tất cả đã tan chảy thành nỗi nhớ nhung quyến luyến thiết tha trong tâm hồn người cán bộ về xuôi.